

INDUSTRIA ORAȘELOR JUDEȚULUI VASLUI ÎN PERIOADA 23 AUGUST 1944 — 11 IUNIE 1948

CORNELIA ELENA ANDRIESCU

Situația industriei în anul 1944. Activitatea organelor și organizațiilor de partid locale pentru refacerea economică a județului.

Anul 1944 surprinde județul Vaslui cu toate componentele sale urbane într-o situație economică destul de grea. Arterele țărgurilor sînt înțesate de negustori și dughene, iar orășenii își cîștigau greu existența, lucrînd istovitor în cele cîteva ateliere rudimentare, cu denumirea improprie de „unități industriale“, unde uneltele de muncă par rămasese dintr-o epocă îndepărtată.

În Bîrlad industria era reprezentată de cîteva mori și fabrici de ulei și alte fabrici mai mici cum erau cele de vată, de tricotaje, de var, frînghii și luminări, la care se mai adaugă și o unitate de fermentare a tutunului¹

Orașul Vaslui deținea 4 mori, o fabrică de ulei, o fabrică de ceramică și o topitorie de cînepă. În unitățile industriale din ambele orașe lucrau 1940 de salariați din care 342 în orașul Vaslui. Forța motrice a tuturor acestor unități se ridica numai la 2142 C.P.²

În ceea ce privește industria din orașele Huși și Negrești, aceasta era reprezentată doar de niște ateliere meșteșugărești, de tîmplărie, rotărie, cizmărie, croitorie, fierărie etc.

Distrugerile provocate de război au complicat situația economică a centrelor urbane din județul Vaslui. Majoritatea unităților industriale nu funcționau, fiind distruse sau arse de nemți în timpul retragerii, iar altele, puține la număr, fuseseră evacuate. O problemă dificilă o constituia circulația pe calea ferată, care fusese grav avariata, atît pe ruta Bîrlad-Vaslui, cît și pe direcția Bîrlad — Tecuci.

Orașele județului, în special Bîrladul și Vasluiul, au fost transformate de război în ruine, iar masele populare au fost condamnate la sărăcie și mizerie. Numai „în orașul Vaslui au fost avariate 315 imobile“³ Viața economică a județului era complet dezorganizată, ca ur-

mare a distrugerilor provocate de război și de jaful hitlerist, a sabotajului practicat pe scară largă de clasele exploataatoare.

Operă a tuturor forțelor revoluționare, patriotice și democratice naționale, unite pe platforma comună a eliberării țării de dictatura militar-fascistă și de dominația Germaniei hitleriste revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă și contribuția adusă la obținerea victoriei împotriva fascismului, au deschis poporului român, și deci și locuitorilor actualului județ Vaslui, calea spre realizarea năzuințelor lor seculare de libertate națională, independență, progres economie și social. Aceasta a constituit o puternică expresie a voinței poporului de a-și determina singur soarta, unul din acele momente în dezvoltarea unei țări când se manifestă deosebit de pregnant rolul maselor populare în făurirea istoriei.

După 23 August 1944, măreț eveniment în istoria patriei noastre, viața a început să pulseze mai energic, iar masele de oameni ai muncii, conduși de organele și organizațiile de partid, n-au precupețit nici un efort în lupta pentru refacerea economică a localităților județului.

Pe lângă alte sarcini organizatorice și politice ce trebuiau rezolvate urgent, organizațiile județene de partid (Vaslui, Tutova, Fălciu) au cuprins în sfera lor de activitate și acțiuni de refacere economică.

Astfel, organizația județeană de partid Tutova a inițiat acțiuni concrete de „punere în funcțiune a stației C.F.R. Bîrlad și de reparare a locomotivelor și căilor ferate din județ Bîrlad — Vaslui și Bîrlad — Tecuci“⁴.

Imediat după reorganizarea și regruparea celulelor de partid, acestea au dovedit spirit de inițiativă și abnegație în munca de reconstrucție economică. Merită a fi scoase în evidență celulele de partid „Mișcarea“, „Secția LS“ și „Depou“ din stația C.F.R. Bîrlad, care „au organizat repararea locomotivelor stricate ce fuseseră minuite și părăsite de nemți, printre care se afla și locomotiva nr. 50.163 de la stația Epureni“⁵.

Din relatările pensionarei Maria Gheorghe, fostă muncitoare și apoi director la Fabrica de tricotaje Bîrlad rezultă că paralel cu acțiunea de reconstrucție și reparare a instalațiilor, în toamna anului 1944 s-a impus și necesitatea unor intervenții serioase din partea organelor de partid și a sindicatelor pentru a determina pe unii patroni să reducă utilajele evacuate ale unor întreprinderi. În acest sens, în luna noiembrie, 1944, s-a organizat la Bîrlad prima acțiune sindicală prin care patronul fabricii de tricotaje Adolf Cahane a fost silit să readucă unele mașini pe care le demontase în luna august și le dusesese la București.

Din documentele studiate rezultă că organizațiile județene de partid, au elaborat planuri de refacere a orașelor Bîrlad, Vaslui și Huși. În acest scop „pe ziua de 3 august 1945 au fost convocați la sediul județenei de partid din Bîrlad 28 de tovarăși, în vederea constituirii Biroului tehnic pentru aplicarea planului de refacere a orașului Bîrlad“⁶. Acțiuni similare s-au desfășurat și la Vaslui și Huși. Planurile de refacere pentru Bîrlad și Vaslui cuprindeau probleme legate de repunerea în funcțiune a unităților industriale existente, repararea căilor de co-

municație și a mijloacelor de transport, precum și probleme edilitare și de reparare a imobilelor cu un grad mai mic de avariere.

Ceea ce se impune a fi menționat este că, datorită politicii înțelepte a Partidului Comunist Român, în opera de refacere economică a țării au fost antrenați și reprezentanții locali ai grupărilor și partidelor politice ce reprezentau păturile mijlocii și burgheze.

Dintr-o publicație birlădeană din iulie 1945 aflăm că unul dintre fruntașii Frontului Plugarilor, într-un discurs, adresa rugămintea ca toți locuitorii județului — fiecare după posibilități, să ajute „la reconstrucția economică a județului, contribuind cu toții, într-o caldă armonie la reclădirea unei Româнии demne.“⁷

În decembrie 1945, organizația din Bîrlad a Uniunii patrioților, solicită membrilor săi să ajute „forțele progresului și ale luminei, ca să reușească cu un ceas mai devreme, să clădească țara în care să nu mai fie oameni săraci în țară bogată“⁸.

Ca urmare a apelului adresat de guvernul dr. Petru Groza pentru reconstrucția țării, în publicațiile locale apar adesea ecourile acestui apel. Astfel, într-un articol din ziarul „Lumina“ din anul 1945, un reprezentant al burgheziei democratice se adresează în felul următor cititorilor acestei publicații :

„Priviți în jurul dvs. și dați-vă seama că Țara Românească are nevoie să fie refăcută iar rănile războiului să-i fie vindecate. Sînt atîtea distrugerii pe trupul țării. Este o rușine să stăm cu brațele încrucișate... Să pornim la reconstrucția țării. Acesta este adevăratul patriotism.

Ce așteptăm ? Să ne reclădească alții țara ? Nu ! fiecare din noi are ochi, are brațe, are suflet de român și dacă vrem cu adevărat independența țării, apoi trebuie să punem mîna fiecare și să ne reclădim țara, mai frumoasă decît cum a fost“⁹.

Activitatea pe linia refacerii economice în orașele județului Vaslui se intensifică după Conferința Națională a Partidului Comunist Român din 1945, care elaborează modalitățile de îndeplinire a acestui obiectiv și trasează ca sarcină istorică poporului nostru, industrializarea țării, ca principală pîrghie de dezvoltare economică și singur mijloc de înfăptuire amplă a revoluției socialiste.

Birourile tehnice pentru refacerea orașelor aveau ca obiective îndrumarea celulelor de partid și mobilizarea tuturor oamenilor muncii la activitatea de repunere în funcțiune a tuturor unităților industriale.

Prezent mai jos o parte a planului de refacere a orașului Bîrlad,¹⁰ din care rezultă unitățile ce urmau a fi reparate :

— Mori țărănești	5 — 1 nu funcționează
— Mori mari	1
— Fabrici de ulei	3
— Fabrica de tricotaje	1 — nu funcționează
— Fabrica de vată	2
— Fabrica de var	1 — nu funcționează
— Fabrici gazoase	2 — nu funcționează

— Fabrica de săpun	1 — nu funcționează
— Fabrici de luminări	2 — nu funcționează
— Fabrici de frîghii	1 — nu funcționează
— Fabrici de mezeluri	3 — nu funcționează
— Fabrica de pîine	1
— Uzină electrică	1
— Ateliere mecanice	5
— Tăbăcării	1

11 Iunie 1948 în județul Vaslui. Importanța și consecințele actului naționalizării

În frunte cu un guvern de largă concentrare democratică condus de dr. Petru Groza, poporul român, în cadrul căruia sînt integrate și masele populare din orașele vasluiene, duce bătălia decisivă cu sărăcia și distrugerile războiului, amplificate, în Moldova, de seceta care a bîntuit această parte a țării în anii 1945 — 1946. Toate localitățile țării, printre care și orașele Bîrlad, Vaslui și Huși, își îndreaptă privirile spre progres și dezvoltare. Anii sînt grei și plini de frămîntări, dar pașii devin din ce în ce tot mai siguri spre un viitor fericit.

Muncitorii din orașele vasluiene, sub conducerea organizațiilor de partid își exercită atribuțiile de control asupra producției de mărfuri industriale, întocmindu-se programe de producție care au constituit o formă de dirijare și de reglementare a producției industriale. Ca argument, prezintă în continuare unitățile industriale din orașul Vaslui cărora li s-au întocmit asemenea planuri.¹¹ i

— Moara industrială „Frații Weiștein“, un plan de a măcina 750 vagoane de grîu anual revenind, lunar, cîte 62,5 vagoane ;

— Moara industrială „Elisei Luchian“, să macine 700 vagoane de grîu anual ;

— Fabrica de obezi, să producă anual 20.000 obezi, 200.000 spițe și 20.000 butuci pentru roți ;

— Fabrica textilă avea de produs 40.100 kg cîneapă melițată și 360.000 kg. cîlți ;

— Fabrica de cărămizi și țigle — o producție maximă de 1.000.000 cărămizi și 500.000 țigle ;

— Fabrica de ulei — 5.000 kg ulei și 8.000 kg turte.

Cu toată opunerea și justificările pe care le invocau proprietarii fabricii de cărămizi și țiglă din Vaslui (P. L. Bobaulene, Antonie Grometra și Delicasse) totuși s-a reușit să li se impună prin programele indicate să producă cărămidă și țiglă de care era mare nevoie pentru reconstrucția orașului și altor localități din județ.

După introducerea acestor programe a crescut producția de ulei la fabricile Ulvis din Vaslui și Gh. Gilcă din Bîrlad, precum și producția

de făină de la morile „Saraga“ Bîrlad și „Elisei Luchian“ din Vaslui, deși aceștia au manifestat de multe ori rea voință în aprovizionarea cu combustibil, piese de schimb, curele de transmisie și alte accesorii necesare pentru funcționarea normală a acestor unități.

Succesele istorice obținute de poporul nostru, concretizate prin eliminarea reprezentanților burgheziei de la putere, preluarea guvernării de către clasa muncitoare în alianță cu țărănimea muncitoare, înfăptuirea reformei monetare, îndepărtarea monarhiei și proclamarea Republicii Socialiste România, precum și crearea partidului unic al clasei muncitoare, au deschis posibilități sigure pentru trecerea în mâinile statului — ca bunuri ale întregului popor — a întreprinderilor industriale, miniere, bancare, de asigurări, și de transport, act ce s-a înfăptuit prin aplicarea în viață a hotărârii Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 10—11 iunie 1948 și a legii din 11 iunie, discutată și aprobată de Marea Adunare Națională.

Prin aplicarea legii naționalizării în localitățile vasluiene, au trecut în proprietatea statului următoarele unități industriale: Fabrica de spirt și Fabrica de conserve „Speranța“ din Ghidigeni, Fabrica de tricotaje „Viitorul“, două fabrici de vată „Progresul“ și „Degetarul“, cinci fabrici (prese) de ulei, patru mori, din care două cu valțuri, o fabrică de sifoane, una de var și o tăbăcărie, toate din orașul Bîrlad. În alte localități ale fostului județ Tutova au mai fost naționalizate 15 ulei-nițe și patru mori țărănești.¹² Din raportul comisiei județene de naționalizare rezultă că în orașul Vaslui și pe teritoriul fostului județ Vaslui „s-au naționalizat opt mori din care șase țărănești, o fabrică și cinci prese de ulei și o fabrică de cărămizi și țigle“¹³.

În fostul județ Fălciu, industria naționalizată era constituită din cinci mori țărănești și patru prese de ulei, tot din rapoartele comisiilor județene de naționalizare rezultă că acestea, împreună cu colectivele de preluare a întreprinderilor naționalizate au acționat ferm și cu hotărîre, conform programului stabilit. Din mărturiile unor participanți la acest act revoluționar, cum sînt Constantin Goghie, care a fost muncitor și primul director al Fabricii de vată Bîrlad și Maria Gheorghe, director la Fabrica de tricotaje Bîrlad, aflăm cu satisfacție că încă din prima zi a naționalizării procesul de producție s-a desfășurat normal, oamenii muncind cu însuflețire, conștienți că lucrează ei, pentru o viață mai bună. Odată cu înlăturarea patronilor de la conducere s-au introdus pentru prima dată în fabricile bîrlădene și unele drepturi democratice: ziua de lucru de 8 ore, desființarea amenzilor, etc.¹⁴

Prin înfăptuirea la 11 iunie 1948 a naționalizării principalelor întreprinderi industriale, miniere, bancare, de asigurări, de transport și telecomunicații, pozițiile importante ale economiei naționale au fost preluate de stat, creîndu-se sectorul socialist în economia națională și apărînd, în același timp, noi relații de producție socialiste¹⁵.

NOTE

- Arhiva Comitetului județean al P.C.R. Vaslui, dosar nr. 6, filele 1, 3, 5, din 1948 (în continuare se va cita Arh. P.C.R., Vaslui).
- ² Arh. P.C.R., Vaslui, dosar nr. 113,, filele 8-13, din 1948.
- ³ Arh. P.C.R., Vaslui, dosar nr. 117 (3), fondul VI, fila 4.
- ⁴ Arh. P.C.R., Vaslui, dosar nr. 6, filele 1, 6, din anul 1948.
- ⁵ Idem, fila 4.
- ⁶ Arh. P.C.R., Vaslui, dosar nr. 6, fila 17 — 1948.
„Lumina”, nr. 6-7, 1945.
„Lumina”, nr. 10, 1945.
„Lumina”, nr. 11, 1945.
- ¹⁰ Arh. P.C.R., Vaslui, dosar nr. 6, fila 48, din 1948.
- ¹¹ Arh. P.C.R., Vaslui, dosar nr. 117 (3), fondul VI, fila 12, din 1948.
- ¹² Arh. P.C.R., Vaslui, dosar PMR, județul Tutova, secția organizatorică, 1948, p. 100-101.
- ¹³ Arh. P.C.R., Vaslui, dosarul nr. 12 din 1948.
- ¹⁴ „Vremea Nouă” din anul V, din 10 iunie, 1973, p. 1.
- ¹⁵ Nicolae Ceaușescu, Cuvîntare la sesiunea jubiliară a Marii Adunări Naționale consacrată celei de a XXXV-a aniversări a eliberării patriei de sub jugul fascist, București, 1979, p. 26.

L'INDUSTRIE DE VILLES DU DÉPARTEMENT DE VASLUI PENDANT LA PERIODE 23 AOÛT 1944 — 11 JUIN 1948

Resumé

L'année 1944 surprend le département de Vaslui y compris tous ses composants urbains dans une situation économique assez difficile.

Les artères de communication des bourgs étaient pleines de marchands et de boutiques et les habitants gagnaient à grand-peine leur existence, travaillant dans quelques ateliers nommés improprement „unités industrielles” dont les outils rudimentaires semblent venir des temps les plus lointains.

A Birlad, l'industrie était représentée par quelques moulins et fabriques d'huile ainsi que d'autres petites unités comme les fabriques d'ouate, de tricotages de chaux, de cordes et de bougies auxquelles on peut ajouter une unité de fermentation du tabac.

La ville de Vaslui détenait quatre moulins, une fabrique d'huile, une fabrique de céramique et une fonderie de chanvre.

En ce qui concerne l'industrie des villes de Huși et de Negrești elle n'était représentée que par quelques ateliers artisanaux de menuiserie, de charonnage, de cordonnerie et de ferronnerie.

L'application de la loi par laquelle on a nationalisé les moyens de production a fait propriété de l'Etat les suivantes unités industrielles : la fabrique d'alcool, la fabrique de conserves „Speranța“ de Ghidigeni, la fabrique de tricotages „Vitorul“, deux fabrique d'ouate „Progresul“ et „Degetarul“, cinq fabriques, presses d'huile, quatre moulins, dont deux cylindres, une fabrique de siphons, une fabrique de chaux, une tannerie, toutes dans la ville de Birlad.

Du rapport de la commission départementale il résulte que dans la ville de Vaslui on a nationalisé huit moulins, dont six paysans, une fabrique et cinq presses d'huile et une fabrique de briques et de tuiles.

Par cette action a 11 juin 1948 les plus importantes entreprises industrielles minières, bancaires, d'assurances, de transports et de telecommunications sont devenues la propriété de l'Etat qui a pris ainsi les positions clés de l'économie nationale. Par la création du secteur socialiste de l'économie nationale, de nouvelles relations de production font leur apparition.

Le passage des principaux moyens de production dans la propriété de l'Etat a créé la possibilité de mobiliser tout le potentiel matériel et humain pour le redressement de l'économie nationale et le passage vers l'industrialisation socialiste du pays de laquelle vont bénéficier aussi des localités urbaines du département de Vaslui.

